

Gençlik edebiyatı nedir, ne değildir?

Bir yazarın gençliğe dokunabilmesi, o yazarın yaşanmışlıklarından, kendi gençlik deneyimlerinden geçer. Ama gençlerin ilgisini çekip, okunabilir olmak için her neslin kendi dili, amaçları ve dertlerinin olduğunu unutmamak lazım

ERDİ İNCİ

Geçenlerde karşılaştığım bir öğretmenle sohbet ederken, ortak bir meselenin içinde bulduk kendimizi. Bizim ve bizden önceki nesillerin Ayşegül ve Cin Ali dizilerinden doğrudan klasiklere geçişimiz, ergenlik dönemlerimizdeki değişimlerimize eşlik edecek, gençlere hitap edebilecek kitapların yoksunluğu -daha doğrusu o zaman Türkiye’de böyle eserlerin yayımlanmaması- ve ebeveynlerin bu konuları tabu sayıp, çocuklarıyla konuşmaması sonucunda, çocukların nasıl da yalnız kaldıkları üzerine dertleştik.

Peki, varlığı bile hâlâ büyük tartışmalara yol açan şu “Gençlik edebiyatı nedir, ne değildir?” sorusuna nasıl cevap verebiliriz?

SINIR GETİRMEK DOĞRU DEĞİL

Tür sınırlaması yapmak, neyin o tür içinde neyinse dışında olacağına karar vermek; sadece ‘gençlik edebiyatı’ özelinde değil, bütün edebiyat türleri için de benzer bir karmaşaya yol açıyor. Gençlik edebiyatına bir sınır getirirken, örneğin, şu hep konu edilmiş ölçütlerin hangisini doğru kabul edecek, hangilerine öncelik vereceğiz? Bir ‘genç’ tarafından yazılmış olmasına mı? Başkarakterinin ilk gençlik yıllarındaki bir birey olmasına mı? Yazarın yaşından bağımsız olarak, gençlik meselelerine bir şekilde değinmesine mi? ‘Gençler tarafından okunması gereken kitap’ gibi bir öneri listesine girip girmemesine mi? Belli bir yaş için yazılmamış olmasına ve yetişkinler için pazarlanmasına rağmen o günkü genç nesil için daha güçlü anlamlar taşıyor olmasına mı?

Tüm bu sorulara yeterince yanıt aramışken ‘gençlik edebiyatı’ olarak konulandırdığımız kitapların çoğunun sürekli paradoksal değerlendirilmesi de ilginç. Örneğin şu “Gençlere gençliği anlatanlar kim, yetişkinler mi?” sorusuna... Gençlerin kendilerini kendi aralarında tartışıp ortaya koymalarıyla, onlardan farklı bir nesli yaşayan yetişkinlerin gençlere gençliği anlatmaları elbette ayrı durumlardır.

Burada yetişkinler olarak gençliğe dokunabilmek, kuşkusuz, o yazarın yaşanmışlıklarından, kendi gençlik deneyimlerinden geçmek zorundadır. Ancak her neslin kendi dili, kendi kültürü, kendi amaçları ve dertleri de göz ardı edilmeyecek gerçeklerdir. Bir dönem yolu Backstreet Boys’la keşmiş olan bizlerin, şimdiki neslin One Direction dinlemesini anlayamamız ve bu kültüre onların yaklaştığı gibi yaklaşmamamız, bunun çok doğal, an-

laşılabilir ama bir o kadar da aşılabilir olduğunu görebilmemiz, aslında tam da söylemek istediğimi örnekliyor.

Diğer bir paradoks da yetişkinler olarak ‘gençlere gençliği anlatma’ halinin bir ‘üstten duruş’ sergileyebilmesi ve gençlere “Bakın, aslında sizin bu konuda bazı dertleriniz var ve bunlar üzerine de düşünmeniz gerekiyor” diyen yetişkin sesin bir ‘otorite’ tınısında ifade bulabilmesi. Bunun daha uç noktası, elbette “Siz aslında bu olmalısınız” ya da “Siz aslında tam olarak busunuz” diyen tanımlayıcı yetişkin sesi... Bu yönden bakıldığında ‘gençlik edebiyatı’, yazarın kendi kafasında yarattığı ‘ideal genç’ nesli oluşturmak için kullandığı bir yazı alanı olarak da görülebiliyor. Yani, yine One Direction örneğine dönersek, bugünkü gençlerin bu grubu dinlemesini anlamayıp, “Backstreet Boys yine daha iyiydi” duygusunu baskılamak da aynı kapıya çıkar.

Bu, bugünü tamamen kendi geçmişine çekme hali, gençlerin ‘entelektüel ve kültürel birikimini sağlama’ amacıyla ‘planlanmış 100 Temel Eser’ gibi listeleri meşru görmekten farklı değil.

DEĞİŞİMLER VE AİLE

O halde, neler olabilir ‘gençlik edebiyatı’ diye adlandırabileceğimiz bir edebiyat türünde? Akla ilk gelen, değişimler... Gençliğin başlıca gerçeklerinden birine odaklanacak olsak, ‘büyümek’ gerçeğini göz ardı edemeyiz. Büyümek başlı başına bir değişim olduğu gibi, yığınla değişimi de beraberinde getiriyor. Seksek veya futbol oynadığımız arkadaşlarımızın yerini yavaş yavaş, daha sıkı ilişkiler kuran, daha çok ‘sır saklayan’ arkadaş gruplarına evrildiği bir çevrenin anlatıldığı kitaplar sayılabilir.

Görkem Yeltan’ın *Bez Ayakkabılılar*’ını okumuş muydunuz? Ya da *On8 Kitap*’tan çıkan, dört farklı yazar tarafından ele alınmış, dört gencin başından geçen olayların anlatıldığı *Mavi Kirazlar* serisini?

Ailenin anlatıldığı kitapları da bu kategoride sayabiliriz. “Kimse beni anlamıyor

ya!” diye kapıyı çarpıp odasına kapanan o ‘karikatürize’ edilmiş ergeni dışlayan aile yapısından çok; o ergeni aile içinde yeniden konumlandırmanın ya da en azından nasıl konumlandırabileceği üzerine kafa yoran aileleri de bir ihtiyaç ve olasılık olarak göstererek. Zira sürekli karikatürize ederek bir noktadan sonra aşağıladığımız genci ne anladığımızı iddia edebiliriz, ne de ona, ona dair bir şeyler anlattığımızı. *Bir Adım Daha*’daki Nance, O.D. ve Seannie’nin yaşadıkları, tam da anlatmak istediklerimi özetleyen hikâyelerden geçmiş üç farklı karakter olarak çıkıyor karşımıza.

KONULAR, DERTLER, GERÇEKLER

Kitap fuarında karşılaştığım 15 yaşında bir genç “Kanka o değil de, asıl önemli olan birisiyle çıkmak” diyorsa, ona bu samimiyetten, bu ifadeden, bu aşktan azade bir kitap önermenin ne faydası olabilir? Konuları, dertleri tukaka, günah, ayıp diye tabulaştırmanın, sessizleştirme- nin, bu sansürler yoluyla gençleri kendi çabamızla steri-

lize etmenin beyhudeliği, saçmalığı ve zararı artık fazlasıyla gün yüzüne çıkmış durumda.

“Gönül feran dinlemiyor” diye şarkı söylerken, başka gönüllere tasma takmaya çalışmak sizce de ironik değil mi? Ellen Wittlinger’ı okumadıysanız ne demek istediğimi tam olarak anlatmış sayılmam. *Günışığı Kitaplığı*’ndan çıkan *Zor Sevgiler* ve *Elden Düşme*’deki başkarakterlerin ilk aşklarını o masum yaşlarıyla beraber tatmaları... Biz de bunları yaşamamış mıydık?

Kimseye, hele de gence “Bak, senin için şöyle bir kitap yazılmış” demenin işe yarar tarafı yok. Böyle bir yaklaşım, yetişkinlerin yine kendi aralarında tasarlayıp, planlayıp, gençleri yine dışarıda bırakıp, onları nesneleştirdikleri ve haklarında ahkam kestikleri bir metin türü yaratmaktan öteye geçemez. Gencin yönelimine, sorularına, duygusuna hitap edebilen bir kitabın ‘genç için’ gibi aşırı tepeden bir iddiayla yaratılmış herhangi bir metinden çok daha ‘gençlik edebiyatı’ ürünü olacağı açıktır.

